

TURİZM METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNE YÖNELİK İŞLEVSEL BİR DEĞERLENDİRME: EDİRNE TANITIM BROŞÜRÜ ÖRNEĞİ*

*A Functional Evaluation of the Translation of Tourism Texts:
The Case of the Edirne Promotional Brochure*

Esra Nur ACAR**
Nesrin DELİKTAŞLI***

ÖZ: Turizm tanıtım metinlerinin çevirisi, kültürlerarası iletişimin temel bileşenlerinden biri olarak, uluslararası turizm faaliyetlerinin etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda çeviri ürününün işlevsel olması hem erek kitlenin bilgi edinmesini hem de destinasyonun cazibesini doğru biçimde aktarmayı amaçlar. Turizm metinleri genellikle disiplinlerarası özellikler taşır; tarih, mimarlık, gastronomi ve spor gibi alanlarla iç içe geçerek bilgilendirici ve işlevsel metin türlerinin sınırlarında konumlanır. Bu karma yapı, çeviri sürecinde işlevsel çeviri kuramı bağlamında değerlendirme yapmayı gerekli kılar. Bu çalışmada, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde Edirne Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanarak Bakanlık web sitesinde yayımlanan Edirne Tanıtım Broşürü'nün İngilizce çevirisi işlevsel çeviri yaklaşımı çerçevesinde incelenmektedir. Kaynak ve erek metin dilsel (sözcük ve tümce düzeyinde) ve biçimsel (metin içi ve dışı unsurlar) olarak karşılaştırmalı biçimde analiz edilmiş; çevirmenin tercih ettiği yerileştirme ve yabancılaştırma stratejileri örnekler aracılığıyla ortaya konmuştur. İnceleme sonucunda gerek kaynak metnin hazırlanış biçiminde gerekse çeviri ürününde profesyonellikten uzak yaklaşımların hâkim olduğu, dilsel ve biçimsel tutarsızlıkların metnin işlevsel değerini

* Bu makale, 30 Eylül - 2 Ekim 2024 tarihleri arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresi'nde (BAİBU – ICASTIS) “Turizm Metinlerinin Çevirisine Yönelik İşlevsel Bir Değerlendirme: Edirne Tanıtım Broşürü Örneği” başlığıyla sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Edirne, esranuracar@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1323-4338
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Ana Bilim Dalı, İstanbul, esranuracar@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1323-4338

*** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İstanbul, nesrin.deliktasli@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2354-0427

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Acar & Deliktaşlı

Geliş Tarihi / Received: 13.08.2025
Kabul Tarihi / Accepted: 12.10.2025
Yayın Tarihi / Published: 19.01.2026

olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada, bu tür metinlerde işlev odaklı çeviri stratejilerinin benimsenmesinin önemine vurgu yapılarak, turizm çevirisine yönelik kalite odaklı değerlendirme modelleri geliştirilmesine katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, çeviride işlevsellik, uzmanlık metni çevirisi, tanıtım broşürü, çeviri stratejileri

ABSTRACT: The translation of tourism promotional texts, as a key component of intercultural communication, directly influences the effectiveness of international tourism activities. Within this context, functional translations serve not only to inform the target audience but also to convey the appeal of a destination in a contextually appropriate manner. Tourism texts typically exhibit interdisciplinary features, intersecting with fields such as history, architecture, gastronomy, and sports. Positioned between informational and operative text types, these hybrid structures necessitate the evaluation from the perspective of functional translation theory. This study examines the English translation of the Promotional Brochure of Edirne Province, prepared by the Edirne Governorship under the auspices of the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Türkiye and published on the Ministry's official website, within the frame of functionalist translation theories. Given the brochure's official and promotional nature, both source and target texts are comparatively analyzed with regard to linguistic elements (at word and sentence level) and stylistic features (both intra- and extra-textual elements) and the translator's approach is explored through examples in the context of domestication and foreignization strategies. Findings indicate that the source text lacks professional refinement and the translation appears to have been produced by someone unfamiliar with the field. Linguistic inconsistencies, orthographic errors, and stylistic mismatches negatively affect the functional impact of both texts. This study underscores the importance of adopting function-oriented translation strategies and aims to contribute to the development of quality-focused evaluative models in tourism translation.

Keywords: Tourism, functional translation, specialized translation, promotional brochure, translation strategies

Cite as / Atıf: ACAR, E. N., DELİKTAŞLI, N. (2026). Turizm Metinlerinin Çevirisine Yönelik İşlevsel Bir Değerlendirme: Edirne Tanıtım Broşürü Örneği. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 16(31), 115-136. <https://doi.org/10.33207/trkede.1763787>

Yayın Tarihi	19 Ocak 2026
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: (Editör-Yayın Kurulu Üyesi) İçerik İncelemesi: İki Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı
Etik Bildirim	tuefdergisi@trakya.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

Telif Hakkı/Lisans:	Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde yayımlanan makaleler https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ tarafından lisanslanır.
Date of Publication	19 January 2026
Reviewers	A Internal (Editor board member) Content review: Two External
Review Reports	Double-blind
Plagiarism Checks	Yes
Complaints	tuefdergisi@trakya.edu.tr
Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Trakya University Journal of Faculty of Letters is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Giriş

Uzmanlık alanı metinleri, belirli bir bilim dalına ya da alana özgü içerik taşıyan metinler olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu metinlerin çevirisi de uzmanlık metinleri ve dolayısıyla özel alan çevirisine girmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı (UMS) Çevirmen Seviye 6'da özel alan çevirisi "Belli bir uzmanlık alanında özel konu bilgisi gerektiren yazılı metinlerin çevirisi" olarak tanımlanmıştır (2013: 3). Uzmanlık alanı metinleri ve özel alan çevirisi, hukuk, tıp, ekonomi gibi alanların yanı sıra çeşitli teknik konuları da kapsar. Bu tür çevirilerde, çevirmenin ilgili alana dair bilgi sahibi ve o alanda kullanılan terimlere hâkim olması büyük önem taşır. Çünkü uzmanlık alanlarına özgü dilin doğru kullanımı, çevirinin kalitesini doğrudan etkiler.

Turizm metinleri, uzmanlık metinleri arasında yer alan disiplinlerarası bir alandır. Kendine has metin oluşturma geleneği ve özellikleri bulunmaktadır.

Turizm, tarih, coğrafya, arkeoloji, mimarlık, hukuk, gastronomi, sağlık vb. birçok alanla iç içe geçmiştir. Bu alanların her birinin kendine özgü terminolojisi, metin oluşturma şekli yani metin geleneği bulunmaktadır. Kamusal ya da özel kurumların ziyaretçilerine bilgi vermek; bir şehir, otel ya da restoran gibi herhangi bir destinasyonu tanıtmak ve turistleri bu yerlere gitmeye özendirmek amacıyla hazırlanan metinler turizm metinleridir. Ören yerleri broşürleri, restoran menüleri, müze bilgilendirme panoları, konferans programları vb. metinler, turizm metni olarak kabul edilmektedir (Elmalık, 2020: 31). Bu uzmanlık alanında çeviri yapacak çevirmenlerin de bu alanlarda uzmanlaşmaları gerekmektedir.

Turizmin çok disiplinli bir alan olması beraberinde birçok çeviri sorununu da gündeme getirmektedir. Turizm metinleri çevirmeninin bütün bu alanlara aşina olması beklenmektedir. Ancak bütün bu farklılıklar ve farklı disiplinler göz önünde bulundurulduğunda çevirmenin karşılaşacağı sorunların da artacağı aşîkârdır. Turizm metinlerinin çevirisi, sıklıkla kültüre özgü öğeler içermesi nedeniyle, çeviri sürecinde çeşitli zorluklar barındırmaktadır. Bu tür metinlerde yer alan ifadeler, kaynak kültürün değerleriyle doğrudan ilişkili olduğundan, yalnızca dilsel değil aynı zamanda kültürel bir yeterlilik de gerektirir. Bu bağlamda, çevirmenin yalnızca dil bilgisiyle yetinmemesi, aynı zamanda erek ve kaynak kültür arasında etkili bir iletişim kurabilmek amacıyla uygun çeviri stratejilerini bilinçli bir şekilde kullanması gerekmektedir.

Bu çalışmada, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı himayesinde Edirne Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanarak Bakanlığın resmî web sitesinde yayımlanan Edirne Tanıtım Broşürü'nün¹ İngilizce çevirisi, işlevsel çeviri kuramları çerçevesinde incelenmiştir. Hem kaynak metin hem de erek metin, dilsel (sözcük ve tümce düzeyinde) ve biçimsel (metin içi ve dışı unsurlar) düzlemlerde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş; çevirmenin tercih ettiği yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejileri örnekler aracılığıyla somutlaştırılarak ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında, Edirne ili tanıtım broşüründe yer alan kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan küçük ölçekli yöntemler belirlenmiş ve çevirmenin yabancılaştırma stratejisi bağlamında ne ölçüde bu yöntemleri uyguladığı örneklerle tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada öncelikle turizm metinlerinin metin türü sınıflandırmasındaki yeri tartışılmış, ardından bu tür metinlerin çevirisinde

¹ <https://edirne.ktb.gov.tr/Eklenti/10181,turkce-brosur.pdf?0> (Erişim Tarihi: 28.07.2025).

izlenebilecek stratejiler ele alınmıştır. İnceleme sürecinde hem kaynak metin hem de erek metinden alıntılanan örnekler analiz edilmiş, elde edilen bulgular çeviribilim kuramları ve yöntemleri doğrultusunda yorumlanmıştır.

1. Turizm Metinlerinin Metin Türü Sınıflandırılmasındaki Yeri

Turizm metinlerinin oluşturulması ya da başka bir dile çevrilmesi sürecinde, metnin amacı ve işlevi belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, metne uygun çeviri yaklaşımının seçilmesinde temel belirleyici unsur metnin türüdür; zira metnin işlevi, büyük ölçüde hangi türde kaleme alındığına bağlı olarak şekillenmektedir. Bu bağlamda Katharina Reiss'ın işlevsel çeviri kuramı çerçevesinde sunduğu metin türleri modeli son derece yol göstericidir.

Katharina Reiss, metin türlerine ilişkin sınıflandırmasını çeviribilimsel bir kuramsal çerçeve oluşturmak amacıyla Karl Bühler'in dil işlevleri modelinden yola çıkarak geliştirmiştir. Reiss, bu doğrultuda metinleri dört ana kategori altında toplamaktadır: bilgilendirici, yazınsal, işlemsel ve görsel-işitsel metin türleri (1981: 124).

Bilgilendirici metinlerde temel amaç, bilgi aktarımıdır; bu tür metinlerde iletinin merkezinde içerik ya da konu yer alır ve genellikle düz yazı biçimindedirler. Yazınsal metinlerde ise dilin estetik işlevi ön plandadır; yazar, dilsel biçimi öne çıkararak okuyucuda estetik bir etki yaratmayı hedefler. Bu metin türü, söz sanatları ve biçimsel yaratıcılıkla öne çıkan bir anlatım sunar. İşlemsel metinlerde temel amaç, alıcıda belirli bir tepki uyandırmaktır; bu metinler okuyucuyu yönlendirmeyi, ikna etmeyi ya da belirli bir davranışı teşvik etmeyi amaçlar. Son olarak, görsel-işitsel metin türü ise içerik, biçim ve çağrı öğelerini birlikte barındırır. Bu gruba, görsel-işitsel materyallerin yanı sıra söyleşisel dil yapısı içeren metinler de dâhildir (age.).

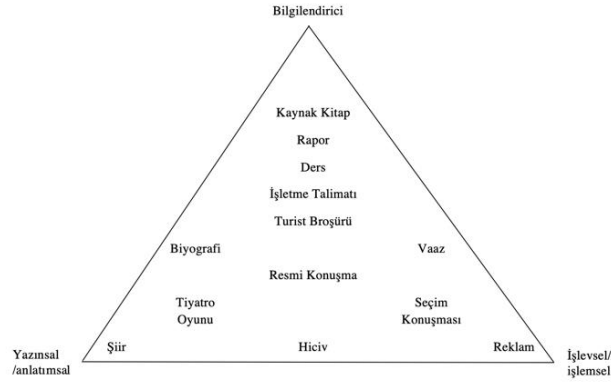
Yazıcı, Katherina Reiss tarafından ortaya atılan metin türü sınıflandırmasını ve bu sınıflandırmaya yönelik çeviri işlemlerini şu şekilde özetlemiştir (2005: 143);

Metin Türü	Bilgilendirici Metin	Yazınsal Metin	İşlemsel/İşlevsel Metin	Görsel ve işitsel Metin
Dil	Düz yazı (Örn. Ansiklopedi maddesi)	Söz Sanatları içeren yazınsal dil (Örn. Roman)	Söyleşisel (Örn. Banka hesap bildirim formu)	Görsel-işitsel malzeme yanı sıra söyleşisel dil (Örn. Reklamlar, seçim konuşması)
Odak	İçerik odaklı	Biçim	Çağrı odaklı	İçerik+ biçim +

		odaklı		çağrı+ görsel, işitsel malzeme odaklı
Kaynak metin türünün çeviri metne yansıması (kaynak ve çeviri metin türü ilişkisi)				
Çeviri metnin hedefi	Bilgi aktarım (nesne veya kavramsal düzlemde göndergesel içeriğin aktarımı)	Yazınsal biçimin aktarımı	Tepki yaratma	Tepki yaratma
Çeviri yöntemi	Erek odaklı “sade dil”	Kaynak odaklı	Erek odaklı (uyarlama)	Erek odaklı (uyarlama)

Tablo 1: Metin Türü Sınıflandırması ve İlgili Çeviri İşlemleri

Reiss tarafından yapılan bu sınıflandırmaya göre metinlerin işlevsel özellikleri şu şekilde görselleştirilebilir (Munday, 2016: 116):

Şekil 1 Metinlerin İşlevsel Özellikleri

Katharina Reiss'in geliştirmiş olduğu metin türleri kuramı, metinlerin yalnızca tek bir işlev üzerinden değil, birden fazla işlevin etkileşimiyle değerlendirilebileceğini de öne sürmektedir. Yukarıdaki piramit modelinde, üçgenin uç noktalarında bilgilendirici, yazınsal ve işlemsel metin türleri yer almaktadır. Bu uçlara yakın konumlanan metinler, ilgili işlevin baskın olduğu metinleri temsil etmektedir. Ancak üçgenin orta bölgesinde yer alan metinlerde, bu işlevlerin birden fazlası dengeli biçimde bulunabilir. Reiss bu tür metinleri hibrid metinler olarak adlandırmaktadır.

Bir vaizin konuşması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu tür bir söylem, hem bilgilendirici yönüyle dinleyicilere içerik aktarmayı amaçlar, hem de işlemsel özelliğiyle dinleyicileri belirli bir inanca yönlendirmeyi veya

harekete geçirmeyi hedefler. Dolayısıyla, böyle bir metin türü, yalnızca tek bir işlevsel kategoriye değil, birden fazla türe ait özellikleri barındıran çok işlevli bir metin olarak değerlendirilmelidir.

Benzer bir şekilde turizm metinleri de bu modelin ortasında yer almaktadır. Turizm metinleri arasından örnek olarak verilen turist broşürleri, okuyucuları hem gidecekleri yer hakkında bilgilendirmeyi (bilgilendirici işlev), hem bu yere gitmeye ve seyahat etmeye ikna etmeyi (işlevsel/işlemsel işlev) hem de okuyucunun ilgisini çekecek şekilde söz sanatlarına vs. başvurmayı (yazınsal işlev) amaçlamaktadır.

2. Turizm Metinlerinin Çevirisi

Bu tür metinlerin çevirisinde çevirmenin, metnin baskın işlevlerini doğru bir şekilde analiz etmesi ve erek kültürde bu işlevlerin sürdürülebilirliğini gözetmesi önemlidir. Reiss'in hibrid metin yaklaşımı, özellikle turizm, medya, reklam ve dinî söylem gibi çok katmanlı metin türlerinin çevirisinde işlev odaklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Reiss'in bu sınıflandırması, metnin baskın işlevinin belirlenmesi ve çeviri sürecinin bu işlev doğrultusunda yönlendirilmesi açısından çeviri kuramına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda, bu makalede ele alınan Edirne'yi tanıtan broşür metni de şehre yerli ve yabancı turist çekmeyi amaçlayan bir metindir. Bu etkiyi yaratmak için metin içerisinde görsel olarak etkileyici her türlü unsur göz önünde bulundurulmuştur. Metnin çevirisinde de yine bu bilgilendirici işlev, akıcı ve hatasız bir erek metin oluşturulmasıyla elde edilebilir. İşlevsel etki de çeviride yabancılaştırıcı stratejiler benimsenerek egzotik havanın verilmesiyle sağlanabilir.

Çeviri stratejileri, makro ve mikro olmak üzere iki düzeyde ele alınabilir. Makro düzeyde, kaynak dil odaklı ve erek dil odaklı olmak üzere iki temel çeviri yaklaşımından söz edilebilir. Çeviri tarihinde bu iki strateji farklı kuramcılar tarafından farklı şekillerde adlandırılmıştır. Venuti de bu iki yaklaşımı kültürel açıdan ele alır. Çeviri sürecinde “yerleştirme” ve “yabancılaştırma” stratejilerini çevirmenin görünürlüğü ve görünmezliği kavramlarıyla ilişkilendirerek açıklar (2008).

İlk strateji olan yerleştirme (domestication), çeviri metnin erek kültürde yaygın ve baskın olan normlara, değerlere ve edebî geleneklere uyarlanmasını esas alır. Bu strateji kapsamında, çeviri yalnızca dilsel düzeyde değil, aynı zamanda kültürel ve ideolojik düzeyde de erek kültüre entegre edilir. Böylece çeviri metin, erek okuyucuya yabancı gelmeyecek şekilde biçimlendirilir (Venuti, 2008: 241) Bu yaklaşım, özellikle erek

okuyucunun metni doğal ve tanıdık bir yapı içerisinde algılamasını sağlamak açısından önem taşır. Dolayısıyla bu stratejinin uygulandığı metinlerde akıcılık elde etmek için kaynak metnin “başka” olma özelliği ortadan kaldırılmakta ve kaynak metne sanki erek dilde yazılmış havası verilmektedir.

Yabancılaştırma (foreignization) stratejisinde ise, kaynak metne sadakat ön plandadır ve metinde kaynak kültürün yerleşik ve baskın değerlerine karşı bilinçli bir direnç bulunmaktadır (Venuti, 2008: 242). Bu strateji sayesinde erek okuyucu, kaynak kültürde ve metinde bulunan kültüre özgü öğelerle doğrudan temas imkânı bulur ve böylece kaynak metnin “egzotik” özellikleri, erek metinde de korunmuş olur. Bu durumun kültürel aktarımı mümkün kıldığını ve çevirinin kültürlerarası özelliğini destekleyerek güçlendirdiğini söylemek mümkündür.

Bu iki strateji aşağıdaki tabloda karşılaştırılmıştır (Prasetyo ve Nugroho, 2013: 7-8).

	Yerileştirme	Yabancılaştırma
Okunabilirlik	Çeviri metin, erek dilin söylem normlarına uygun biçimde yapılandırılır; dilsel akıcılık ve kavramsal açıklık önceliklidir. Bu yaklaşım, erek okuyucunun metni doğal bir söylem biçimi olarak algılamasını sağlar.	Metin, kaynak dildeki dilsel ve yapısal özellikleri büyük ölçüde muhafaza eder; bu durum erek okuyucunun dilsel yabancılık deneyimlemesine neden olabilir ve okuma sürecinde bilişsel direnç oluşturabilir.
Kültürel Öğeler	Kaynak kültüre özgü öğeler, erek kültürün toplumsal normlarına ve bilgi birikimine göre yeniden yapılandırılır; gerektiğinde kültürel yükü azaltılarak sadeleştirilir veya metinden çıkarılır.	Kaynak metindeki kültürel göstergeler büyük ölçüde korunur; böylece erek okuyucu, erek metin aracılığıyla kaynak kültürün otantik unsurlarını doğrudan deneyimler.
Çevirmenin görünürlüğü²	Çevirmen, metni erek kültür bağlamında yeniden	Çevirmen, kaynak metne olabildiğince sadık kalarak

² Prasetyo ve Nugroho, burada çevirmenin görünürlüğünü, Venuti'nin kavramsallaştırmasından farklı olarak, kaynak metne müdahale boyutunda değerlendirmiştir. Onlara göre, yerileştirme stratejisinin benimsenmesi ile ortaya çıkan çeviri metinde, erek metin okuyucusunun yorum yapma imkânı ortadan kalkmaktadır çünkü gerekli anlamlandırma süreçleri çevirmen tarafından önceden üstlenilmektedir. Bu bağlamda çevirmen, erek metinde doğrudan görünür ve belirgin bir özne konumuna yerleşmektedir.

TURİZM METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNE YÖNELİK
İŞLEVSEL BİR DEĞERLENDİRME:
EDİRNE TANITIM BROŞÜRÜ ÖRNEĞİ

	anlamlandıran aktif bir aracı konumundadır; erek metin, çevirmenin normatif müdahaleleriyle şekillenir.	görünmez bir aracı rolü üstlenir; metinsel dönüşüm en aza indirgenir ve kaynak metne bağlılık esas alınır.
Kültürlerarası etkileşim	Kültürlerarası aktarım, erek okuyucunun bilişsel ve kültürel çerçevesine uyarlanarak sağlanır; bu da alımlama sürecinde kültürel uyumun gözetilmesini kolaylaştırır.	Kültürlerarası etkileşim, kaynak kültürün belirginliğini artıracak biçimde düzenlenir; bu durum okuyucunun kendi kültürel konfor alanının dışına çıkarak kültürel farkındalık geliştirmesini teşvik eder.
Riskler ve sınırlılıklar	Kültürel özgünlük, erek dilin normlarına uyarlanma sürecinde silikleşebilir; metin, kaynak kültürün karakteristik izlerini yansıtmakta yetersiz kalabilir.	Kaynak kültüre özgü öğelerin doğrudan aktarımı, erek okuyucuda anlamsal yabancılaşma ya da olumsuz çağrışımlar oluşturabilir; bu da iletişimsel etkinliği sınırlayabilir.

Tablo 1: Yerleştirme ve Yabancılaştırma Stratejilerinin Karşılaştırması

Bu çalışmada incelenen metnin temel amacı, erek kitleye tanımadıkları bir şehrin, tarihini ve mimari özelliklerini, yabancı kültürünü tanıtmak ve tüm bunları ilgi çekici bir şekilde sunmak olduğu için yabancılık hissini vurgulanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda da bu metnin çevirisi için en uygun stratejinin yabancılaştırma stratejisi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu stratejinin uygulanması ise küçük ölçekli mikro çeviri yöntemlerinin kullanılması ile mümkündür.

Makro stratejilere benzer şekilde, mikro stratejiler de farklı kuramcılar ve çevirmenler tarafından farklı şekillerde adlandırılmıştır. Ancak kültürel öğelerin çevirisine yönelik en kapsamlı sınıflandırmanın İspanyol çevirmen ve akademisyen Javier Franco Aixelá tarafından yapıldığı söylenebilir. Aixelá, çeviri yöntemlerini öncelikle Koruma (Conservation) ve Yer Değişimi (Substitution) olmak üzere iki üst başlık altında toplamaktadır (1996: 61). Bunlar Venuti'nin yerleştirme ve yabancılaştırma stratejileri ile benzerdir. Koruma stratejileri, kaynak metindeki kültürel öğelerin erek metinde büyük ölçüde özgün hâllerıyla korunarak aktarılmasını hedeflediğinden, yabancılaştırma stratejisiyle örtüşmektedir. Buna karşılık, Yer Değişimi stratejisi ise, kaynak kültüre ait unsurların erek kültür normlarına göre dönüştürülmesini esas aldığından, Venuti'nin yerleştirme yaklaşımıyla paralellik göstermektedir. Aixelá, bu stratejiler altında, küçük

ölçekli çeviri yöntemleri önermiştir. Bunlar, Venuti'nin stratejileri ile şu şekilde gösterilebilir (age.);

	Aixela	Venuti
Koruma	Tekrarlama	Yabancılaştırma
	Yazımsal Uyarlama	
	Dilsel Çeviri	
	Metindışı açıklama /şerh	
	Metiniçi açıklama	
Yer Değiştirme	Anlamdaş sözcük kullanımı	Yerleştirme
	Sınırlı evrenselleştirme	
	Tam evrenselleştirme	
	Doğallaştırma	
	Silme	
	Özerk yaratım	

Tablo 2: Küçük Ölçekli Çeviri Stratejileri

Bu açıklamalara göre;

Tekrarlama (Repetition): Bu yöntemde çevirmen, kültürel ögeyi erek metne herhangi bir biçimsel ya da anlamsal müdahalede bulunmaksızın, özgün haliyle aktarmayı tercih eder. Bu strateji, kaynak metindeki ögenin doğrudan korunması esasına dayanır (Aixelá, 1996: 61).

Yazımsal Uyarlama (Orthographic Adaptation): Tekrarlamaya yakın bir strateji olan bu yöntemde, kültürel öge erek dile aktarılırken yalnızca yazılı biçimi ya da sesletimi erek dilin fonetik ya da ortografik sistemine uyarlanır (age.: 61).

Dilsel (Kültürel Olmayan) Çeviri (Linguistic (Non-cultural) Translation): Kültürel bağlamı taşıyan ögeler, erek kültürde daha önce yerleşik hale gelmiş karşılıklarla çevrilir. Bu ögeler, doğrudan erek kültüre ait olmasa da okuyucular tarafından tanınan ve anlamlandırılabilen terimlerle karşılanır (age.: 62).

Metindışı Açıklama (Extratextual Gloss): Çevirmen, kültürel ögeyi çevirdikten sonra, metin dışı bir dipnot, sonnot ya da parantez içi açıklama ile okura tamamlayıcı kültürel bilgi sunar. Bu açıklamalar metnin dışında yer alır ve bağlamsal derinlik sağlar (age.).

Metiniçi Açıklama (Intratextual Gloss): Metindışı açıklamaya benzer şekilde işlev gören bu yöntemde ise çevirmen, açıklayıcı bilgiyi metnin içine dâhil eder. Açıklama, metnin akışını bozmayacak şekilde yerleştirilir ve erek okuyucuya kültürel bağlamı metnin içinde sunar (age.).

Anlamdaş Sözcük Kullanımı (Synonymy): Bu stratejide, kültürel ögeyle işlevsel ya da anlamsal açıdan örtüşen yerel bir terim tercih edilir. Bu yaklaşım, erek metindeki tekrarların önüne geçerek metnin akıcılığını korumayı amaçlar (age.: 63).

Sınırlı Evrenselleştirme (Limited Universalization): Kaynak metindeki özgül kültürel öge, erek okuyucuya uzak ya da anlaşılabilir bulunuyorsa, çevirmen, yine kaynak kültüre ait ancak daha evrensel veya yaygın bir ögeyi tercih ederek aktarım sağlar (age.).

Tam Evrenselleştirme (Absolute Universalization): Sınırlı evrenselleştirmenin bir adım ötesidir. Burada kültürel öge tüm yerel bağlamından arındırılarak daha genel ve evrensel bir kavrama dönüştürülür. Bu durum, özgün çağrışımların yitirilmesine neden olabilir (age.).

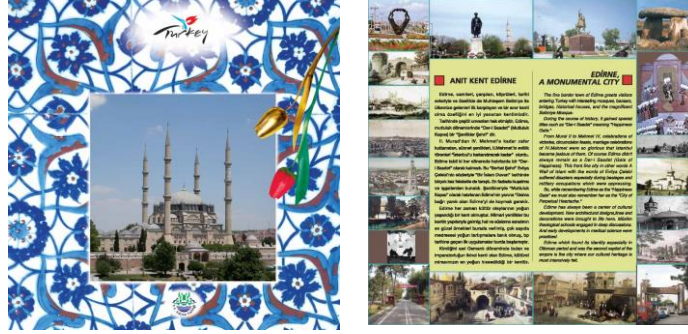
Doğallaştırma (Naturalization): Bu yöntemde, çevirmen kaynak metindeki kültürel ögeyi tamamen erek kültürle özdeşleştirir; yabancı çağrışımları ortadan kaldırarak, erek okurun tanıdığı kültürel öğelerle değiştirir (age.: 63–64).

Silme (Deletion): Çevirmenin, belirli kültürel öğeleri erek dil ve kültür açısından uygun görmediği, anlamsal ya da biçimsel olarak aktarılmasını gereksiz bulduğu durumlarda, ilgili ögeyi metinden tamamen çıkarmasıdır (age.: 64).

Özerk Yaratım (Autonomous Creation): Nadiren başvurulmuş bu stratejide çevirmen, kaynak metinde bulunmayan, ancak erek metnin işlevselliğini artıracak ve erek okuyucunun ilgisini çekecek kültürel bir ögeyi metne ekler (age.).

3. Yöntem

Bu çalışma kapsamında ele alınan broşür, 32 sayfalık Edirne ili tanıtım broşürüdür. Metin, Edirne Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğüne hazırlanmıştır. Tanıtılan tarihî yerler görsellerle desteklenmiştir. Metin içerisinde yer alan yazı, iki sütun halinde sol tarafta Türkçe, sağ tarafta da aynı metnin İngilizcesi olacak şekilde hazırlanmıştır. Metnin hangi tarihte hazırlanıp basıldığına ve İngilizcesinin kim/kimler tarafından çevrildiğine dair metin içerisinde herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

Şekil 1: Edirne İli Tanıtım Broşürü Kapak ve İç Sayfası

Araştırmada, öncelikle metin okunarak kültürel öğeler tespit edilmeye çalışılmış, sonraki aşamada seçilen örnekler İngilizcileriyle karşılaştırılmıştır. Çevirmenin kaynak metindeki kültüre özgü öğeleri dikkate alıp almadığı ve erek kültüre aktarırken hangi çeviri stratejilerini uyguladığı tespit edilmeye çalışılmış, kaynak metne sadakati sorgulanmıştır. Kaynak metindeki yazım yanlışlarını göz önünde bulundurup bulundurmadığı, oluşturduğu erek metinde özenli olup olmadığı irdelenmiştir. Son olarak, çeviri ve çevirmen stratejileri de belirlenmeye çalışılmıştır.

4. Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde, Türkçe kaynak metin olan Edirne Tanıtım Broşürü'nün İngilizce çevirisinin karşılaştırmalı çözümlemelerinden elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Dilsel ve biçimsel düzeyde yapılan incelemeler, çevirmenin kaynak metindeki kültürel unsurları erek kültür okuyucusuna nasıl aktardığını ortaya koymakta ve özellikle yerileştirme ve yabancılaştırma stratejileri bağlamında benimsenen yöntemlerin örneklerle somutlaştırılmasını mümkün kılmaktadır. Bulgular, işlevsel çeviri yaklaşımı doğrultusunda değerlendirilmiş ve çevirmenin stratejik tercihleri metin içinden alıntılanan örneklerle desteklenmiştir.

Tekrarlama	
Kaynak Metin	Erek Metin
Mimar Sinan (s. 8)	Mimar Sinan (s. 10)
1403'te <i>Emir Süleyman</i> 'ca yapımına başlanmış, <i>Çelebi Sultan Mehmet</i> zamanında 1414'te bitirilmiştir. (s. 13)	Constuction was started by <i>Emir Süleyman</i> in 1403 and completed during the reign of <i>Çelebi Sultan Mehmet</i> in 1414 (s. 13)
Yan mekanlı (<i>zaviyeli</i>) camilerin en güzel örneğidir. (s. 15)	It is the best example of a <i>Zaviye</i> (side room) mosque (s. 15)
<i>Kanuni Sultan Süleyman</i> 'ın	It was built by Mimar Sinan in 1569

TURİZM METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNE YÖNELİK
İŞLEVSEL BİR DEĞERLENDİRME:
EDİRNE TANITIM BROŞÜRÜ ÖRNEĞİ

sadrazamlarından Hersekli Semiz Ali Paşa 1569'da Mimar Sinan'a yaptırtmıştır (s.16).	by order of Semiz Ali Paşa , another Grand Vizier of Kanuni Sultan Süleyman (s.16)
---	--

Tablo 3: Tekrarlama Stratejisi Örnekleri

Metin boyunca tekrarlama yönteminin, özellikle özel isimlerin çevirisinde, tercih edildiği görülmektedir. Özel isimler aynı şekilde bırakılmıştır. Bu sayede okuyucular kaynak kültürle doğrudan temas edebilme imkânı bulabilmiştir. Böylece bilgilendirici işlevin ortaya çıktığı böylesi bir metinde hem bilgi aktarımı hem de güvenilirliğin korunması açısından bunun işlevsel bir tercih olduğunu söyleyebiliriz.

Yazımsal Uyarlama	
Kaynak Metin	Erek Metin
Çok uzaklardan dört minaresi ile göze çarpan yapı, kurulduğu yerin seçimiyle, Mimar Sinan'ın aynı zamanda usta bir şehirçilik uzmanı olduğunu da göstermektedir. (s. 10)	Its four minarets can be seen from a great distance, showing Mimar Sinan's skill as a city planner (s. 10)
Yeniçeri ocağında doğuda ve batıda pek çok savaflara katılmış ve böylece bir çok eseri yerinde inceleme fırsatı bulmuştur (s. 11).	He fought in many wars in the east and west with the Janissaries , and thus had opportunity to see many different buildings (s. 11)
Yaşamı boyunca 81 camii, 51 küçük camii, 35 hamam, 33 saray, 18 kervansaray , pek çok köprü sukmeri, hastane ve imaret inşa etmiştir. (s. 11)	During his lifetime he built 81 large and 51 small mosques, 35 Turkish baths, 33 palaces, 18 caracansaries , and many bridges, aqueducts, hospitals and public soup kitchens. (s. 11)

Tablo 4: Yazımsal Uyarlama Stratejisi Örnekleri

Metinde Türk ve İslam mimarisi ve askeri düzeni ile ilgili bazı terimlerin sesletiminin İngilizceye uyarlanarak aynı şekilde aktarıldığı görülmektedir. Bunun metnin akıcılığını ve okunabilirliğini artırmak için tercih edildiğini söylemek yanlış olmaz. Bu sayede erek metinde hem doğal anlatım korunur hem de bilgi kaybına yol açmadan anlam korunmuş olur. Bu strateji ile, kaynak dildeki kültürel öğeler hem korunmuş olur hem de anlam ve işlev bozulmadan erek dilde doğal ve yeterli bir karşılık sağlanır.

Metin dışı açıklama /şerh	
Kaynak Metin	Erek Metin
Evliya Çelebi, buranın " Kavaflar Çarşısı " olduğunu yazar (s. 17)	Evliya Çelebi, wrote that the name of the shopping center was " Kavaflar Çarşısı " (Bargain Bazaar). (s. 17)
Bedesten (s. 18)	Bedesten (Covered Market) (s. 18)
MİMAR SİNAN (s. 11)	THE ARCHITECT (MİMAR SİNAN) (s. 11)

SARAY KÖPRÜSÜ (s. 21)	SARAY BRIDGE (KANUNİ BRIDGE) (s. 21)
UZUNKÖPRÜ (s. 21)	UZUN (LONG) BRIDGE (s. 21)
<i>Kırkpınar Yağlı Güreşleri</i> her yıl Haziran ayı sonu Temmuz ayı ilk haftasında, Tunca Nehrinin suladığı yeşil alan olan Sarayıçinde düzenlenmektedir. (s. 26)	<i>The Kırkpınar Grease (actually olive oil) Wrestling Matches</i> are held each year during the /ast week of June or the first week of July in the green grassy area of Sarayıçi watered by the Tunca River. (s. 27)
Bunun üzerine o yer ' <i>Kırkpınar</i> ' olarak adlandırılır (s. 26)	So they named the meadow <i>Kırkpınar (Forty Springs)</i> (s. 27)
SÖĞÜTLÜK (s. 28)	Söğütlik (willow growe) (s. 28)

Tablo 5: Metin Dışı Açıklama/ Şerh Stratejisi Örnekleri

Bu örneklerde, anlaşılmayacağı düşünülen kaynak metindeki terim korunarak parantez içinde İngilizce açıklaması verilmiştir. Buradaki amaç, sadece anlamı aktarmak değil, aynı zamanda kültürel bağlamı da açıklamaktır. Bu sayede erek okuyucunun olası yanlış anlamaları engellemeye çalışılır.

Metin içi açıklama	
Kaynak Metin	Erek Metin
Üç şerefeli Camii (s. 14)	Üç Şerefeli Mosque. The name of this mosque means “three balconies” (s. 14)
Edirne, camileri, çarşıları, köprüleri, tarihi evleriyle ve özellikle de <i>Muhteşem Selimiye</i> ile ülkemize gelenleri ilk karşılayan ve bir sınır kenti olma özelliğini en iyi yansıtan kentimizdir. (s. 2)	The tine border town of Edirne greets visitors entering Turkey with interesting mosques, bazaars, bridges, historical houses, and <i>the magnificent Selimiye Mosque</i> . (s. 2)
<i>Mihrap</i> ve minberi mermer işçiliğinin başyapıtlarındandır. (s. 8)	<i>The niche showing the direction to Mecca</i> and the pulpit are made of finely carved marble (s. 10).
Kanuni Sultan Süleyman'ın <i>sadrâzamılarından</i> Hersekli Semiz Ali Paşa 1569'da Mimar Sinan'a yaptırtmıştır (s. 16).	It was built by Mimar Sinan in 1569 by order of Semiz Ali Paşa, another <i>Grand Vizier</i> of Kanuni Sultan Süleyman (s. 16)

Tablo 6: Metin İçi Açıklama Stratejisi Örnekleri

Örneklerden de görüleceği üzere, anlaşılmayacağı düşünülen kültürel öğeler metin içinde açıklamaları verilerek aktarılmıştır. Bu da metnin erek okuyucu için yalnızca dilsel değil kültürel olarak da erişilebilir olmasını sağlamıştır. Çevirmen de yalnızca bir dil aktarıcısından öteye geçip kültürel aracı konumuna yükselmektedir.

TURİZM METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNE YÖNELİK
İŞLEVSEL BİR DEĞERLENDİRME:
EDİRNE TANITIM BROŞÜRÜ ÖRNEĞİ

Buraya kadar verilen örnekler, yabancılaştırmacı çeviri stratejisi örneklerini oluşturmaktadır. Bu stratejiler, bir yandan kaynak kültüre yönelik farkındalığı artırırken diğer yandan erek okuyucunun bunları anlamlandırma sürecine kolaylaştırır. Çevirmen sadece anlamı aktaran bir aracı değil, aynı zamanda bağlamsal olarak açıklayan ve kaynak kültür hakkında bilgi veren konumunda bulunmaktadır.

Metinde kullanılan yerileştirici çeviri stratejilerine bakılacak olursa şu örnekler sıralanabilir:

Sınırlı Evrenselleştirme	
Kaynak Metin	Erek Metin
Yaşamı boyunca 81 camii, 51 küçük camii, 35 hamam, 33 saray, 18 kervansaray, pek çok köprü sukmeri, hastane ve imaret inşa etmiştir. (s. 11)	During his lifetime he built 81 large and 51 small mosques, 35 Turkish baths, 33 palaces, 18 caravansaries, and many bridges, aqueducts, hospitals and public soup kitchens . (s. 11)
Diğerleri bugün otel olarak kullanılan Rüstem Paşa kervansarayı, (1561) Çarşı olarak kullanılan Ali Paşa (1569) ve Yanlızgöz, Saray köprüleri dikkat çekmektedir. (s. 11)	The Rüstem Paşa Caravansary (1561), the Ali Paşa Shopping Center (1569) and the Yanlızgöz and Saray bridges are noteworthy. (s. 11)
Cami, tıp medresesi , imaret , darüşşifa, hamam, mutfak, erzak depoları ve öbür bölümleriyle geniş bir alana yayılmıştır. (s. 12)	The complex covers a large area and includes a mosque, medical school , public soup kitchen , insane asylum, Turkish bath, kitchen and rooms for storage and other things (s. 12)
Mimarı Konya'lı Hacı Alaaddin, kalfası Ömer İbn İbrahim'dir. (s. 13)	it was designed by architect Hacı Alaaddin from Konya and built by his foreman Ömer İbn İbrahim (s. 13)
Ayrıca, Osmanlı Mimarisinde revaklı avlu ilk kez bu camide kullanılmıştır. (s. 14)	This mosque is also the first example of a covered courtyard in Ottoman style (s. 14).
SELİMİYE ARASTASI (s. 17)	SELİMİYE SHOPPING CENTER (s. 17)
Özellikle soyunmalık yüzlerindeki kesme taş ve tuğla işçiliği ilginçtir (s. 19)	The hewn stone and brick decorations in the dressing rooms are especially interesting (s. 19).
Ortasındaki yazıtlı köşkü , mermerdendir. (s. 20)	There are drain holes in the pedestals and a marble memorial booth at the center of the bridge (s. 20)
Sultan II Bayezid külliyesini oluşturan ve o dönemde akıl hastalıklarının müzik ve su sesi ile tedavi edildiği "Şifahane" ve "Tıp Medresesi" Trakya Üniversitesi tarafından "Sağlık Müzesi" haline getirildi (s. 22)	Hospital and Medical Faculty in which mental patients had been treated with music and water sound, as a part of Sultan Bayezid il Complex, was turned to Health Museum by University of Thrace. (s. 22)

Eski geleneklerin muhafaza edildiği Tarihi Kırkpınar Güreşleri ve Kültür Etkinlikleri bir hafta devam eder. (s. 26)	The cultural festivities which preserve the old traditions last a week. (s. 27)
--	--

Tablo 7: Sınırlı Evrenselleştirme Stratejisi Örnekleri

Bu yöntemde, çevirmen muğlak ya da anlaşılabilir bulduğu terimleri erek dilde daha uygun gördüğü terimler ile karşılamaktadır. Örneğin “imaret” teriminin karşılığında “public soup kitchen” kullanılmıştır. Ancak imaret adı verilen kurumlar sadece yemek yardımı yapan yerler değildir. Aynı zamanda şehir dışından gelenlere, yoksullara ve düşkünlere barınma ve sağlık imkânları da sunan hayır kurumlarıdır. Bu şekilde karşılanması, terimde anlam kaybına yol açarak tam eşdeğerliği karşılamamıştır. Benzer şekilde, “revaklı avlu” gibi mimariye özgü bir terim “covered courtyard” olarak çevrilmiş, bu da bu terimin erek dilde anlam genişliğini ve karşılığını tam olarak sağlayamamıştır.

Tam Evrenselleştirme	
Kaynak Metin	Erek Metin
Caminin 3.80 m. çapında, 70.89 m. yüksekliğindeki üçer şerefeli dört zarif minaresi vardır. (s. 8)	There are four thin minarets with three balconies each which are 3.8 m wide by 70.89 m high. (s. 10)
Bu " Serhat Şehri " Evliya Çelebi'nin sözleriyle "Bir İslam Duvarı" tarihinde birçok kez felaketle de tanıştı. (s. 2)	This front line city in other words A Wall of Islam with the words of Evliya Çelebi suffered disasters especially during sieges and military occupations which were oppressing. (s. 2)
Ortasındaki 12 mermer sütuna oturan müezzin mahfili , altın varaklı Edirnekari kalem işleri ile klasik dönemin en güzel örneklerindendir. (s. 8)	The prayer leader's gallery , sitting on 12 short pillars in the center, is one of the finest examples of classic gold decoration in Edirne style (s. 10)
Selimiye camisinin taş duvarlarla çevrili geniş dış avlusunda, Darül-Sübyan, Darül- Kurr'a ve Darül-Hadis yapıları bulunmaktadır. (s. 8)	The outer courtyard, surrounded by a stone wall, included three rooms for students' lessons. (s. 10)
II. BAYEZİD KÜLLİYESİ (s. 12)	BAYEZİD II COMPLEX (s. 12)
Ama mekan, arka iki kubbeli mekan ve son cemaat yeri, avlusunda da şadırvan vardır. (s. 15)	Other rooms include the main prayer room, a room each side of it, and the courtyard with the ablutionary fountain (s. 15)
Dua kubbesinde , burda dükkanı bulunanların her sabah, doğru iş yapacaklarına ant içtikleri ve dua ettikleri bilinir. (s. 17)	The shopkeepers here pray and promise each day under the prayer dome that they will do business honestly. (s. 17)
Daha sonra iki güreşçi bir 6 Mayıs Hidirellez karşılaşmasında Ahırköy	Later, on the Spring Festival Day of May 6, the pair began another match in the

çayırılığında yeniden güreşe tutuşurlar. (s. 26)	Ahır Köy Meadow. (s. 27)
--	--------------------------

Tablo 8: Tam Evrenselleştirme Stratejisi Örnekleri

Örneklerde de görüldüğü üzere, kaynak metindeki kültürel öğelerin tüm kültürel özellikleri erek dilde yok edilmiştir. Terimler sıradan sözcüklere dönüştürülmüştür. Örneğin, “Darül-Sübyan, Darül- Kurr’a ve Darül-Hadis” terimlerindeki mekansal, mimari ve hatta İslami anlam ve çağrışımlar, “three rooms” şeklinde karşılandığında sahip oldukları tüm kültürel çağrışımları kaybetmiş, oldukça sade kalmış ve yüzeyselleşmiştir. “Şeref”nin “balcony” gibi genellemeci bir şekilde karşılanması ise okuyucunun erek kültüre aşinalık kazanma fırsatını engellemiş, stratejinin amacının aksine erek kitleyi kaynak kültürden uzaklaştırmıştır.

Doğallaştırma	
Kaynak Metin	Erek Metin
Cami, tıp medresesi, imaret, <i>darüşşifa</i> , hamam, mutfak, erzak depoları ve öbür bölümleriyle geniş bir alana yayılmıştır (s. 12)	The complex covers a large area and inc/udes a mosque, medica/ school, public soup kitchen, <i>insane asylum</i> , Turkish bath, kitchen and rooms for storage and other things (s. 12)
Revakların arkasında <i>ocaklı</i> ve nişli odalar bulunur. (s. 16)	Behind the porches are rooms with <i>fireplaces</i> and niches (s. 16).
Divan-ı Hümayun (Bakanlar Kurulu) ve <i>Yargıtay</i> olarak kullanılmaktaydı. (s. 19)	The building was used by both the Cabinet and the <i>Supreme Court</i> . (s. 19)

Tablo 9: Doğallaştırma Stratejisi Örnekleri

Burada da kaynak dildeki kültüre özgü öğeler erek dilde tanıdık ve alışılmış ifadelerle karşılanmış ve yabancı olan ifadeler tanıdık hâle getirilmeye çalışılmıştır. Kaynak kültüre özgü “darüşşifa” terimi tamamen çevirmen tarafından atılmış, onun yerine erek kültürde geçmişte kullanılıp günümüzde artık kullanılmayan bir terim olan “insane asylum” terimi kullanılmıştır. Açıkçası ‘asylum’ terimi, günümüzde ruh sağlığı alanında tarihsel bağlamı nedeniyle olumsuz çağrışımlara sahip bir kullanım olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte “darüşşifa” sadece akıl hastanesinden ibaret bir kurum değildir, aynı zamanda genel bir sağlık kurumudur. Bu nedenle burada bu terimin kullanılması, metni yanlış anlaşılmağa açık ve etik açıdan problemli bir hâle getirmiştir. Benzer şekilde, “Yargıtay” terimi, olması gerektiği gibi “Court of Cassation” şeklinde değil, tarihî bağlam kaybı yaratacak şekilde “Supreme Court” şeklinde çevrilmiş, bu da terimi kültürel bağlamından koparmıştır.

Silme	
Kaynak Metin	Erek Metin
Mimari yenilikler bu kentin yapılarıyla gelmiş; <i>hat ve süsleme sanatının en güzel örnekleri burada verilmiş</i> , çok sayıda medresesi yoğun tartışmalara tanık olmuş, tıp tarihine geçen ilk uygulamalar burda başlamıştır (s. 2)	New architectural designs,/ines and decorations were brought to life here. Müslim theological schools engaged in deep discussions. And early developments in medical science were practiced. (s. 2)
<i>Revaklarla çevrili</i> ön avlunun yanlarında ise akıl hastalarının iyileştirildikleri kubbeli hücreler bulunmaktadır. (s. 12)	The insane were treated in domed cells around the courtyard. (s. 12)
MURADIYE CAMİİ (MEVLEVİHANE) (s. 15)	MURADİYE MOSQUE (s. 15)
<i>Vakfiyesine</i> ve kaynaklara dayanarak 1426'da yapıldığı sanılmaktadır. (s. 15)	But from other sources it is believed to have been built in 1426 (s. 15)
<i>Divan-ı Hümayun</i> (Bakanlar Kurulu) ve Yargıtay olarak kullanılmaktaydı. (s. 19)	The building was used by both the Cabinet and the Supreme Court. (s. 19)

Tablo 10: Silme Stratejisi Örnekleri

Örneklerde de görüleceği üzere, çevirmenin kaynak metinde bazı ifadeleri ve terimleri metinden atma tutumu sergilediği tespit edilmiştir. Örneğin, “hat ve süsleme sanatının en güzel örnekleri burada verilmiş” ifadesi tamamen atılarak, kaynak kültürde kayda değer bir sanat alanı tamamen atlanmıştır. Ayrıca “Mevlevihane” gibi tarihsel ve işlevsel bir kültürel öğenin silinmesi kültürel aktarımı zayıflatmıştır.

Hatalar	
Kaynak Metin	Erek Metin
II. Mehmet (s. 2)	IV. Mehmet (s. 2)
Merkezi ilimizde bulunan <i>Trakya Üniversitesi</i> ülkemizin hızlı gelişen üniversitelerindendir. (s. 6)	The <i>University of Thrace</i> , in the city of Edirne, is growing rapidly (s. 6)
XVI. yy çiniliğinin en güzel örnekleri olan bu çiniler, <i>sır altı tekniğinde</i> olup İznik'te yapılmıştır. (s. 8)	The decorative 16th century İznik tiles were the finest tiles of their time produced with guarded trade secrets . (s. 10)
Revak kubbelelerindeki özgün <i>kalem işleri</i> , Osmanlı camilerindeki en eski örneklerdir. (s. 14)	<i>The carvings</i> on the domes over the courtyard are the oldest examples to be found in Ottoman mosques. (s. 14)
1560'da Kanuni Sultan Süleyman'ın <i>terazi ve Adalet kasırlarıyla</i> birlikte Mimar Sinan'a yaptırdığı sanılmaktadır. (s.21)	it is thought to have been built by Mimar Sinan in 1560 by order of Kanuni Sultan Süleyman. it includes a scale and justice (toll) booth . (s.21)

Tablo 11: Metinde Yapılan Hata Örnekleri

TURİZM METİNLERİNİN ÇEVİRİSİNE YÖNELİK
İŞLEVSEL BİR DEĞERLENDİRME:
EDİRNE TANITIM BROŞÜRÜ ÖRNEĞİ

Çeviride aynı zamanda özensizlik ya da dikkatsizlikten kaynaklanan bazı çeviri hataları da tespit edilmiştir. Bu hatalar sadece dilsel değil aynı zamanda kavramsal, tarihî ve teknik bilgi eksikliklerinden de kaynaklanmaktadır. Örneğin, kaynak metindeki II. Mehmet erek dile farklı bir padişah olan IV. Mehmet olarak çevrilmiştir. Ya da teknik bir seramik terimi olan “sır altı tekniği” olması gerektiği gibi “underglaze technique” olarak değil de yanlış anlaşılacak “ticari sır” anlamına gelebilecek şekilde “trade secret” olarak aktarılmıştır.

Yazım Yanlışları	
Kaynak Metin	Erek Metin
Edirne 40 30 ve 42 00 kuzey enlemleri ile 26 00, 27 00 doğu boylamları arasında yer alan... (s. 4)	It covers... betvveen 40° 20' – 42° 20' north latitude and 26° 27° east longtitude. (s. 4)
Türkiye toprakları (s. 4)	Turkey's tem'tory (s. 4)

Tablo 12: Metinde Geçen Yazım Yanlışları

Buradaki örneklerde görüldüğü üzere hem kaynak metinde hem de erek metinde dikkat çekici düzeyde yazım hatalarına rastlanmaktadır. Örneğin, “latitude” ve “longitude” gibi temel coğrafi terimlerin İngilizce karşılıklarında sırasıyla “lattitude” ve “longtitude” gibi yanlış yazımlara yer verilmiş; “Turkey’s territory” ifadesinde ise “territory” kelimesi “tem’tory” şeklinde hatalı biçimde yazılmıştır. Benzer şekilde “between” kelimesinin “betvveen” şeklinde yazılması da açık bir dizgi veya yazım hatasına işaret etmektedir. Ayrıca çeviri stratejilerinin örneklendirildiği tablolarda, hem kaynak metinde hem de erek metinde dikkat çeken yazım yanlışlarına rastlanmaktadır.

Bu tür yanlışlıklar, yalnızca metnin biçimsel niteliğini zedelemekle kalmamakta; aynı zamanda çeviri metnin güvenilirliğini ve profesyonellik düzeyini de olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle turizm gibi dışa dönük ve erek kitlenin ilgisini çekmesi amaçlanan metinlerdeki yazım hataları hem estetik hem de işlevsel düzeyde metnin etkisini azaltmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu hatalar çeviri sürecinde yeterli redaksiyon ve düzeltme mekanizmalarının işletilmediğine işaret etmektedir.

Farklı Kullanımlar	
Kaynak Metin	Erek Metin
Çarşı (s.2)	bazaar (s. 2) shopping center (s.17)
“Der-i Saadet” (Mutluluk Kapısı) (s. 2)	“Der-i Saadet” meaning “Happiness Gate” (s. 2) Der-i Saadet (Gate of Happiness) (s. 2)

Tablo 13: Metindeki Farklı Kullanımlar

Tablodaki örneklerden de görülebileceği üzere, aynı terimlerin erek metin içerisinde farklı karşılıklarla çevrilmiş olması çeviri metninde bütünlük ve tutarlılık sorunlarına yol açmaktadır. Örneğin “çarşı” terimi bazı yerlerde “bazaar”, bazı yerlerde ise “shopping center” olarak çevrilmiştir. Benzer şekilde, “Der-i Saadet” ifadesi hem “Happiness Gate”, hem de “Gate of Happiness” gibi biçimsel olarak farklı iki yapıyla aktarılmıştır. Bu tür çoklu karşılıklar, erek metnin terminolojik tutarlılığını zayıflatmakta ve okuyucunun metni takip etmesini güçleştirmektedir.

Sonuç

Turizm metinlerinin çevirisi, yalnızca dilsel değil aynı zamanda kültürel aktarımın da merkezinde yer alan karmaşık bir süreçtir. Bu metinler, çoğu zaman bir yeri tanıtmak, ilgiyi artırmak ve erek kitleyi yönlendirmek gibi çok katmanlı amaçlara hizmet eder. Dolayısıyla bu tür metinlerin çevirisi, yalnızca sözcük düzeyinde anlam eşleşmesiyle sınırlı kalmaz; metnin işlevi, kültürel bağlamı ve erek okuyucunun beklentileri doğrultusunda stratejik tercihler gerektirir. Bu bağlamda, çevirmenin izleyeceği strateji – ister yerleştirme ister yabancılaştırma yönelimli olsun – metnin erek kültürdeki işlevselliğini doğrudan etkileyen belirleyici bir unsurdur. Bu çalışmada örnek olarak ele alınan Edirne tanıtım broşürünün İngilizce çevirisi, çeviri stratejilerinin metin üzerindeki etkisini ve bu stratejilerin kültürlerarası iletişim açısından ne ölçüde işlevsel olduğunu ortaya koymak bakımından anlamlı bir zemin sunmuştur.

İncelenen metnin ve çevirisinin tamamı incelendiğinde hem kaynak metin hem de çevirisi açısından ciddi anlamda yapısal ve içeriksel sorunlar olduğu görülmektedir. Kaynak metin profesyonellikten uzak hazırlanmıştır. Yazım hataları ve yanlış bilgilerin verildiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde, çeviride de Venuti’nin tanımladığı hiçbir çeviri stratejisinin bilinçli bir şekilde uygulanmadığı görülmüştür. Çalışmanın bulgular kısmında, bu makro stratejilerin metne nasıl yansıdığını somutlaştırmak amacıyla Aixelá’nın önerdiği mikro düzey çeviri yöntemleri (tekrarlama, yazımsal uyarlama, metin içi/dışı açıklama, sınırlı/tam evrenselleştirme, doğallaştırma, silme vb.) kullanılarak detaylı bir analiz sunulmuştur. Ne var ki, bu mikro yöntemlerin uygulanışında da sistematik bir yaklaşım gözlemlenmemiştir. Ne yerleştirme ile okuyucuyu metne yaklaştırma amacı güdülmüş ne de tam bir yabancılaştırma stratejisi izlenerek kaynak metnin ve kültürün özgünlüğü korunup kaynak kültürü erek okuyucuya tanıtmaya hedefi gözetilmiştir. Çeviri genelinde bazı terimlerin gelişigüzel biçimde özgün hâliyle bırakıldığı, bazılarının ise aşırı ölçüde doğallaştırılarak kaynak kültürün erek metinde yüzeysel biçimde temsil

edildiği görülmüştür. Bu durum hem kaynak kültürün metinde silikleşmesine hem de erek metnin işlevini yitirmesine neden olmuştur. Bu eksiklikler çevirmenin çeviribilim alanına Aixelá gibi kuramcıların önerdiği kültüre özgü öge çevirisi yöntemlerine hâkimiyetini sorgulatmaktadır.

Çeviri metnin geneline bakıldığında, yerlileştirme stratejisine daha yoğun bir şekilde başvurulduğu görülmektedir. Bu durum her ne kadar erek okuyucuyu metne yaklaştırsa da Venuti'nin de eleştirdiği gibi kaynak kültüre özgü öğeleri metinden arındırmakta ve turizm metninin okuyucuda yaratması beklenen “yabancı” ve “egzotik” havanın ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla metni erek kültürde sıradan bir metin havasına sokmaktadır. İncelenen metin özelinde değerlendirildiğinde çeviri, erek kitlenin Osmanlı mimarisi, kent yaşamı ve sosyal kurumları gibi kültürel öğelere dair bilgi edinmesini büyük ölçüde engellemiş ve bu bağlamda metni işlevsiz hâle getirmiştir.

Benzer şekilde yabancılaştırma stratejisi de tutarlı bir şekilde kullanılmamıştır. Aixelá'nın "koruma" başlığı altında sıraladığı yöntemler (tekrarlama, metin içi/dışı açıklama) zaman zaman görülse de, bu stratejinin temel amacı olan okuyucunun yabancı bir kültür hakkında bilgi sahibi olacağının farkına varmasını sağlamak için gerekli anlamı destekleyen kapsamlı ve tutarlı açıklamalar sunulmadığı için bilgi aktarımı konusunda yetersiz kalmaktadır.

Ayrıca daha önce de vurgulandığı gibi, hem makro (Venuti) hem de mikro (Aixelá) düzeydeki strateji tutarsızlığının olması metnin birden fazla çevirmen tarafından çevrilmiş olduğu izlenimini yaratmıştır. Bu da yine Venuti'nin çeviri eyleminin etik bir sorumluluk taşıdığına dair görüşleriyle ters düşmektedir. Zira bu tutarsızlık bu etik sorumluluğun göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, çevirinin genelinde görülen bu strateji tutarsızlığı, kaynak kültürün erek metinde silikleşmesi, profesyonellikten uzaklık gibi unsurlar, Venuti'nin sıkça eleştirdiği “hegemonik erek kültürün taleplerine boğun eğme” (2008: 16) durumlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, Aixelá'nın 'yer değiştirme' kategorisindeki aşırı evrenselleştirme ve doğallaştırma yöntemlerinin kontrolsüzce kullanımıyla daha da belirginleşmiştir. Bu durumsa erek okuyucunun kaynak kültürü öğrenme ve aşına olma fırsatını engellemiş, kaynak kültürün derinliğini ve özgünlüğünü fark edemez boyuta getirmiştir. Bu durumsa metnin erek kültür alıcısındaki işlevini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu haliyle çeviri, hem erek kültür okuyucusu için yeterli bilgi sunamaz durumdadır hem de kaynak kültür öğelerini metinde yüzeysel

ve görünmez hâle getirmiştir. Bu tür uygulamaların çevirmenin çeviriye yönelik etik sorumluluklarını yerine getirmediğini işaret etmektedir ve metnin kültürlerarası işlevini yerine getiremediğini göstermektedir.

Bu araştırmada incelenen metin, oldukça zengin bir içeriğe sahiptir ancak makale sınırlılıklarından dolayı sadece Venuti'nin yerileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine göre değerlendirme yapılabilmektedir. Metnin bu zengin ve katmanlı yapısı, farklı çeviribilimsel yaklaşımlar ve stratejiler açısından incelenmeye müsaittir. Farklı yaklaşımlar ve boyutlara göre incelenmesi ise çeviribilim araştırmalarına daha kapsamlı bir boyut kazandıracaktır.

KAYNAKÇA

- AIXELA, Javier Franco (1996), "Culture- Specific Items in Translation" Ed. Roman Alvarez ve Carmen Africa Vidal, *Translation, Power, Subversion*, Multilingual Matters, Clevedon, 52-78.
- ELMALIK, Tıbet (2020), *Topkapı Sarayı Müzesi Örneğinde Turizm Çevirileri İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU (2013), Ulusal Meslek Standardı Çevirmen (Seviye 6), Ankara. https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/2013/300113/cevirmen_seviye_6_ums.pdf (Erişim Tarihi: 14.06.2025)
- MUNDAY, Jeremy (2016), *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*, Routledge, 4. Baskı, Londra ve New York.
- PRASETYO, Johnny ve NUGROHO, Andy Bayu (2013), "Domestication and Foreignization and Their Impacts to Translation", *Language Circle: Journal of Language and Literature*, 8, 1-10.
- REISS, Katharina (1981), "Type, Kind and Individuality of Text: Decision Making in Translation", *Poetics Today*, 2. 4, 121-131.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Edirne Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Edirne İli Tanıtım Broşürü. <https://edirne.ktb.gov.tr/Eklenti/10181,turkce-brosur.pdf?0> (Erişim Tarihi: 28.07.2025)
- VENUTI, Lawrence (2008), *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, Routledge, 2. Baskı, Londra ve New York.
- YAZICI, Mine (2005), *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*, Multilingual, İstanbul.